

IHMISEN KOKOINEN PERÄPOHJOLA
POLKUJA KESTÄVÄÄN TULEVAISUUTEEN

LEADER

Peräpohjola

Sisällysluettelo

Johdanto - tule mukaan!	2
1. Strategian valmistelu	3
2. Toiminta-alueen kuvaus	4
3. Kehittämistarpeet	8
4. Kehittämisen painopisteet	9
4.1 Katse tulevaisuuteen!	9
4.2 Yhteisöllinen kestävyys ja hyvinvointi	10
4.3 Peräpohjalaisuus (kulttuuri ja paikallisuus)	11
4.4 Uudistuva yrittäjyys	12
5. Rahoitussuunnitelma	13
6. Toimeenpanon kuvaus	14
6.1 Aktivointi	14
6.2 Viestintä	14
6.3 Yhteistyö ja verkostoituminen	15
6.4 Hallinto	15
7. Seuranta ja arviointi	17

Johdanto - tule mukaan!

Hyvä peräpohjalainen kylätoimija, yrittäjä ja asukas! Tule mukaan kehittämään yhdessä kestävää tulevaisuuden Peräpohjolaa. Ihmisen kokoisessa Peräpohjolassa kaikilla on tilaa toteuttaa itseään vahvuksiensa kautta - olla luova, rohkea ja kokeileva. Täällä on mahdollisuus yrittäjyyteen sekä mahdollisuuksia osallistua, harrastaa ja nauttia monimuotoisesta luonnosta kestävästi. Tässä strategiassa esittelemme toimenpiteet, joiden avulla menemme kohti yhteisiä tavoitteita. Kehitetään kotiseutuamme yhdessä jatkossakin.

Leader-ryhmän tehtävä rahoittajana on aktivoida toimijoita omaehtoiseen kehittämiseen hankkeiden kautta ja neuvoa toteuttajia koko hankkeen elinkaaren ajan. Sen lisäksi Peräpohjolan Leaderin itselleen asettama kehitystehtävä seuraavalle ohjelmakaudelle on osallistaa, kuunnella ja sparrata toimijoita myös strategioiden laatimisten välillä.

1. Strategian valmistelu

Tätä strategiaa on valmisteltu sekä kasvokkain että koronaviruspandemiasta johtuen etänä. Valmistelutilaisuuksiin on koottu Lappi-tason toimijoita ja sidosryhmiä. Lisäksi on järjestetty toiminta-alueen omia ja yhteistyökumppaneiden kanssa pidettyjä tilaisuuksia, kuntatilaisuuksia sekä kylätilaisuuksia.

Osallistuminen valmisteluprosessiin mahdollistettiin alueen asukkaille ja päättäjille kehittämiskyselyllä sekä kyselyllä, jossa kartoitettiin sisältöä tulevan ohjelmakauden rahoituksen osa-alueiksi. Kyselyt toteutettiin vuoden 2021 aikana ja vastauksia saimme 138 kappaletta. Lopulta valmistelutyötä syvennettiin ulkopuolisen, dialogisen yhteiskehittämisen asiantuntijan ohjaamissa pienryhmäkeskusteluissa. Pienryhmäkeskusteluihin osallistui yhteensä 30 eri henkilöä eri sidosryhmistä ja toiminta-alueen eri kunnista.

TÄRKEÄÄ ON, ETTÄ PERÄPOHJOLAN LEADER ON JA NÄKYI MUKANA KYLIEN ARJESSA MONELLA ERI TASOLLA. TALOUDELLINEN TUKEA ON VAIN YKSI TASO.
- PALAUTE KEHITTÄMISKYSELYSTÄ -

KYLÄTAPAHTUMIEN TALOUDELLINEN TUKEMINEN AKTIVOISI VANHUKSIA, KESKI-ikäisiä SEKÄ NUORIA JA KOKOISI HEIDÄT AINA SILLOIN TÄLLÖIN YHTEEN.
- PALAUTE KEHITTÄMISKYSELYSTÄ -

OSALLISTUJIIEN KOKEMUSTEN KAUTTA KAIVAUDUTTIIN ALUEEN KULTTUURIPERINTÖÖN JA SUKELLETTIIN TULEVAISUUDEN VISIOINTIIN.
- OSALLISTUJAN KOMMENTTI PAIKALLISEN KEHITTÄMISEN ETÄTYÖPAJASTA -

2. Toiminta-alueen kuvaus

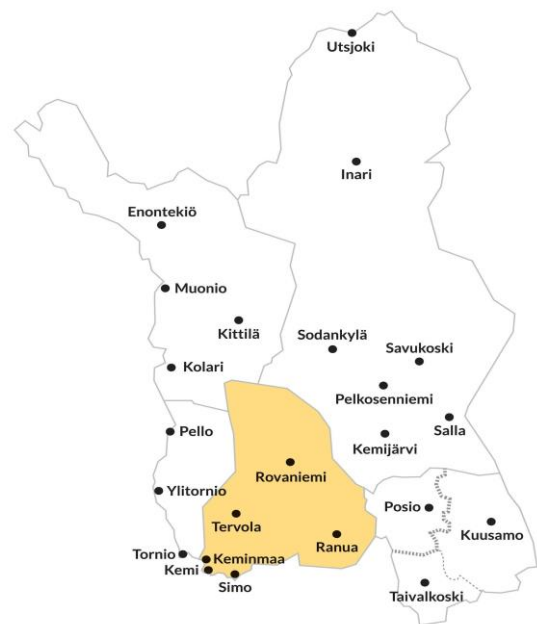
ON KOTISEUTU MULLA TUOLLA, PERÄPOHJOLASSA

Peräpohjolan Leader ry:n alue kattaa Simon, Keminmaan, Tervolan ja Ranuan kunnat sekä Kemin ja Rovaniemen kaupunkien maaseutualueet. Kemi- ja Simojoki ovat toimineet yli 230 kilometriä pitkää ja 15 500 neliökilometrin laajuista aluetta yhdistävinä valtavyölinä vuosituhannen ajan. Ihmiset ovat nousseet Perämeren rannikolta vastavirtaan kalan ja riistan perässä, perustaneet seudulle pysyvää asutusta ja oppineet hyödyntämään kaikkea, mitä luonto on monipuolisuudessaan heille tarjonnut.

Jokien antimia ja riistaa on riittänyt hyvinä aikoina myytäväksi asti. Oman tarpeen ylitse jääneet kapakalat, riista ja turkikset on kuljetettu jokia pitkin Perämeren rannikolle, jossa ne on lastattu laivoihin ja välitetty Itämeren vauraimpiin kaupunkeihin myytäväksi arvostettuina herkkuihin ja ylellisyystavaroina. Paluulastina laivat ovat tuoneet mukanaan suolaa, ryynejä ja rusinoita sekä elämää helpottavia ja monipuolisia keksintöjä raudasta taatuista kirveistä ja kuokista lähtien.

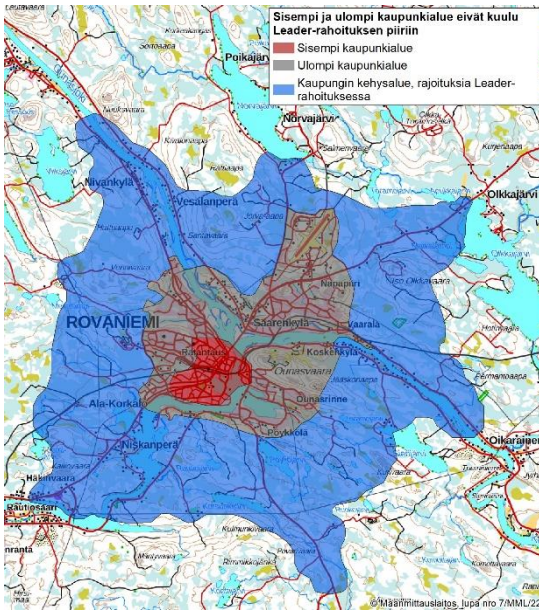
Höyryvoima alkoi kasvattaa Perämeren seudusta yhden maailman merkittävimmistä puunjalostuskeskittymistä 160 vuotta sitten. Teollisuus toi työtä myös jokien varsille ja antoi uskoa maanviljelyn ja karjatalouden menestymiseen. Metsät, pellot, vesistöt ja marjasuot antoivat elannon, jonka eteen oli kuitenkin oltava valmis tekemään kovasti työtä. Edelleenkin alueen asutusta leimaa monimuotoinen luonto antimineen ja alueen ihmisten sitkeä pyrkimys luontoa kunnioittavaan omatoimisuuteen. Omatoimisuutta tosiaankin tarvitaan alueella,

jossa yhdellä neliökilometrillä asuu keskimäärin alle kolme ihmistä. Peräpohjolan väestö on vähitellen keskittynyt rauta- ja valtateiden tuntumaan kuten kaikkialla muuallakin. Vaikka tavara- ja henkilöliikenne on jo vuosikymmeniä sitten nostettu kuivalle maalle, Kemi- ja Simojokilla on yhä keskeinen merkitys alueen elinvoimaisuudelle ja identiteetille. Alueen houkuttelevimmat asuinpaikat löytyvät edelleenkin jokien ja muiden vesistöjen läheisyydestä.

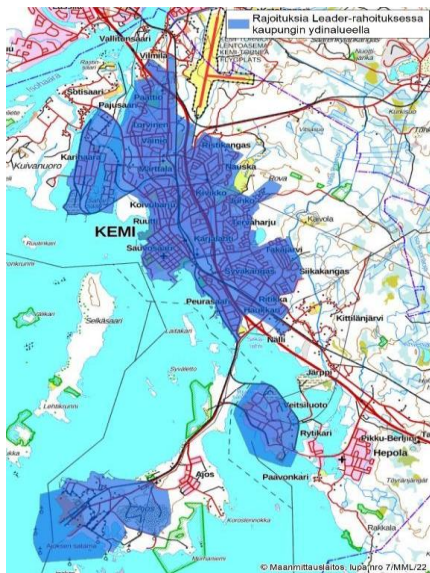

Kuva 1 Toiminta-alueen kartta

Peräpohjolan Leaderin toiminta-alue on portti Lappiin. Yhdistyksen kotipaikka on toiminnan alusta saakka ollut Ranua. Lapin maakunnan molemmat maakuntakeskukset sijaitsevat toiminta-alueellamme, Rovaniemen kaupunki kokonaan ja Kemi-Torniossa Kemin kaupunki. Rovaniemeä voi luonnehtia hallinnon ja koulutuksen keskuksiksi ja Kemiä teollisuuden ja viennin keskuksiksi.

Kuva 2 Rovaniemen kaupunkialue, rajoituksia Leader-rahoituksessa

Kuva 3 Kemin kaupunkialue, rajoituksia Leader-rahoituksessa

Lapin ely-keskuksen kanssa yhteisesti sovitusti toiminta-alueeseemme kuuluu seuraavalla ohjelmakaudella 20 534 asukkaan Kemin kaupunki kokonaisuudessaan. Kemin sisemmällä ja uloimmalla kaupunkialueella tulee olemaan yhteistyösopimuksessa yhdessä sovittavia rajoituksia. Erotuksena edelliseen ohjelmakauteen Rovaniemen kaupungin kehysalueella ei Lapin ely-keskuksen kanssa yhdessä sovitusti rahoiteta seuraavalla ohjelmakaudella matkailun

majoitusinvestointeja. Toiminta-alueeseemme kuulumattomalla Rovaniemen kaupungin sisemmällä ja uloimmalla kaupunkialueella asuu yhteensä 51 523 asukasta. Uloimpaan kaupunkialueeseen seuraavalle ohjelmakaudelle liitetään Napapiirin Pajakylän alue sekä niin sanotun Lentokentäntien yritysryhmittymä.

Maakuntakeskuksia ympäröi kaupunkien läheinen maaseutu ja Keminmaasta Tervolaan Kemijoen vartta ydinmaaseutu. Kaikki muu toiminta-alueella on harvaan asuttua maaseutua. Maakuntakeskusten väliseltä maaseudulta, esimerkiksi Tervolasta, käydään molemmissa kaupungeissa töissä. Mutta myös ydinmaaseudulle, maakuntakeskusten puoliväliin Tervolaan pendelöidään. Vuonna 2019 Tervolassa kävi muista kunnista töissä 241 henkilöä. Lapin yliopisto, Lapin ammattikorkeakoulu ja kaksi koulutuskuntayhtymää tarjoavat toiminta-alueellamme monipuolisia opiskelumahdollisuuksia Rovaniemellä ja Kemissä myös monimuoto-opintoina.

Kaupunki-maaseutuvuorovaikutus on Rovaniemellä ollut arkea viimeistään vuodesta 2006 lähtien, kun Rovaniemen kaupunkia ympäröinyt Rovaniemen maalaiskunta yhdistyi keskellä olevaan kaupunkiin. Entisiä maalaiskuntalaisia asuu keskustassa ja puolestaan entisiä kaupunkilaisia on muuttanut keskustan ulkopuolelle. Ympäröivä maaseutu on keskustassa asuvien vapaa-ajan virkistätymispaikka ja keskustan kulttuuripalvelut puolestaan kylillä asuvien käyntikohteita.

Kahdesta maakuntakeskuksesta ja seutukunnasta muodostunut toiminta-alueemme ei koostu samanlaisista kunnista ja alueista. Tämä on alueemme rikkaus. Toiminta-alueella on kehitetty paikallisesti kaksikymmentä vuotta ja alueen kaikki kunnat ovat halukkaita jatkamaan sen osana myös ohjelmakaudella 2023-2027. Tämä osoittaa, että toiminta-alue on yhä luonteva ja toimiva pitkistä välimatkoista huolimatta.

Toiminta-alueellamme asuu yhteensä 45 343 asukasta, joista 7 542 henkilöä asuu harvaan asutulla maaseudullamme ja 3 113 henkilöä ydinmaaseudullamme. Kemin sisemmällä kaupunkialueella asuu 5 010 asukasta, uloimmalla kaupunkialueella 12 846 asukasta sekä kaupungin läheisellä maaseutualueella 2 678 asukasta. Rovaniemen kaupungin kehysalueella asuu 3 773 asukasta ja kaupungin läheisellä maaseudulla 5 381 asukasta. Kaupungin kehysalueilla Keminmaassa ja Simossa asuu yhteensä 7 929 asukasta ja kaupungin läheisellä maaseudulla yhteensä Simossa 796 asukasta ja Tervolassa 13 asukasta.

Toiminta-alueettamme halkovat suuret joet ja jokia reunustavat vaaramaisemat ovat luontomme erityispiirteitä. Eteläisimmässä kunnassamme Simossa kuuluisa lohijoki Simojoki laskee Perämereen. Kemissä sijaitsevat Perämeren saaret, jotka yhdessä muodostavat toiminta-alueeseemme kuuluvan Perämeren kansallispuiston. Nelostie halkaisee toiminta-alueemme etelästä pohjoiseen Keminmaasta Tervolan kautta Rovaniemelle. Nelostien vierellä virtaa Kemijoki, joka on maamme pisin joki. Rovaniemellä Kemijokeen yhtyy Ounasjoki. Talot ovat sijoittuneet nauhamaisesti

Simojoen, Kemijoen, Ounasjoen ja niiden sivuvesistöjen sekä nelostien ja kantateiden varsille kyllä muodostaen. Rakennettua kulttuurimaisemaa puolestaan löytyy kylistä, joista ehkä parhaiten säilynyt kokonaisuus on Simonkylällä. Alueella onkin valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön status. Soita on erityisesti hillapitäjä Ranualla sekä Simossa, jossa sijaitsee myös Martimoaavan soidensuojelualue.

Toiminta-alueemme on sekä teollisuuden että matkailijoiden helposti saavutettavissa. Auton lisäksi Peräpohjolaan voi saapua junalla ja lentäen Rovaniemelle tai Kemiin. Kemin Rantabulevardilla on toiminta-alueemme ainoa matkustajasatama. Satamasta on laivayhteys Perämeren saariin. Metsä Fibre Oy:n biotuotetehtaan valmistuminen luo ympärilleen uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja saattaa siten turvata lakkautusuhan alla olevan lentoliikenteen Kemiin. Parhaillaan Kemin Veitsiluotoon suunnitellaan myös vaatejätettä hyödyntävää tekstiilikuitutehdasta. Lähes koko tehtaan tuotanto on tarkoitettu suunnata vientiin, mikä osaltaan puolsi päätöstä sijoittaa se satamakaupunki Kemiin.

Maallemuutto ja Lappi ovat tällä hetkellä nosteessa. Koronavirus-pandemia on vaikuttanut vahvasti etätyön ja monipaikkaisuuden yleistymiseen. Tämä on lisännyt osaltaan mökkien käyttöä vapaa-ajan lisäksi työn tekemiseen. Rovaniemi ja Ranua ovat alueemme mökkipaikkakuntia. Vuonna 2021 Rovaniemellä oli 4556 mökkiä ja Ranualla 1717 mökkiä. Pandemian aikana vuonna 2021 Lappiin muutti asukkaita enemmän kuin sieltä pois. Tietoliikenneyhteydet ovat tärkeässä roolissa

tämän päivän maaseutuasumisessa. Erityisesti etätö ja -opiskelu vaativat toimivan infran ympärilleen, ja myös teiden ja vesihuollon tulisi olla kunnossa.

Toiminta-alueemme väestömäärä on päättyvän ohjelmakauden alkuun verrattuna Rovaniemen kaupunkia lukuun ottamatta laskusuunnassa. Suomalaisten keski-ikä vuonna 2021 oli 43,5 vuotta, jota nuorempaa väestö toiminta-alueellamme on vain Rovaniemellä. Rovaniemellä on siten myös eläkeläisten osuus toiminta-alueemme kunnista pienin, 23,8 %, kun se muissa toiminta-alueen kunnissa on noin 35 %. Korkein eläkeläisten osuus, 40 %, on Simossa. Työllisyysaste on toiminta-alueellamme noussut kahdessakymmenessä vuodessa keskimäärin 7,1 prosenttiyksikköä.

Alkutuotanto on vahvaa toiminta-alueemme kunnista enää Ranualla ja Tervolassa. Alkutuotannon hiipussa jalostus on entisestään vahvistunut, mikä näkyy erityisesti Keminmaassa. Maaseutukunnissamme (pois lukien Rovaniemi ja Kemi) on yhteensä 1 363 perinteisten ja modernien sekä maatilakytkeäisten yritysten toimipaikkaa.

Palveluala työllistää toiminta-alueellamme eniten.

Palveluissa toiminta-alueellamme korostuu matkailu, joka on herkkä erilaisille maailmanlaajuisille muutoksille. Matkailun ympärivuotisina vetureina voidaan nähdä Kemin Lumilinnan alue, Ranuan eläinpuisto sekä Rovaniemen joulun taika. Edellä mainittujen suurien ryhmäkohteiden lisäksi toiminta-alueemme maaseudulla on myös yksilöllisiä maaseutuelämyksiä ja kohteita. Monimuotoinen peräpohjalainen luonto tarjoaa mahdollisuuksia kestäväälle luontomatkailulle.

Peräpohjolan Leaderin alueella on eri laskutavoista riippuen jopa 160 kylää. Kylien toiminnan perustuessa vapaaehtoisuuteen, niiden aktiivisuus vaihtelee. Aktiiviset kylätoimijat ikääntyvät, talkootyöt ja jaksaminen jäävät monesti pienen joukon vastuulle. Kylätoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi uusien toimijoiden aktivoiminen ja sitouttaminen mukaan toimintaan on tärkeää. Peräpohjolan Leaderin pyrkii omalla toiminnallaan tukemaan kylätoimijoiden jaksamista ja osaamista.

	Kemi	Keminmaa	Ranua	Rovaniemi	Simo	Tervola
Väestön määrä 31.12.2021	19 982	7 904	3 670	64 180	2 904	2 882
muutos vs vuosi 2014	-9,70 %	-7,10 %	-11,50 %	4 %	-13,40 %	-12,30 %
Keski-ikä v.2021	47,4	45,3	46,9	41,6	50,5	48,1
Työllisyysaste, % (2020)	62,70 %	73,10 %	64,90 %	66,90 %	68,60 %	69,70 %
muutos v.2000 (prosenttiyksikköä)	7,9	10,9	11,3	7,9	11,6	13
Alkutuotannon työpaikkojen osuus, % (2019)	0,4 (0,1)	2,1 (-1,7)	16,1 (-3,2)	1,9 (-0,3)	7,7 (-3,1)	15,3 (-2,0)
Jalostuksen työpaikkojen osuus, % (2019)	25,9 (1,8)	40,4 (6,4)	10,6 (1,1)	13,6 (0,1)	15,8 (3,9)	22,8 (-0,6)
Palvelujen työpaikkojen osuus, % (2019)	72,9 (-1,9)	55,9 (-4,9)	70,6 (1,8)	83,3 (0,1)	73,5 (-0,8)	59,9 (3,0)
(suluissa muutos vuodesta 2014 prosenttiyksikköä)						
Kylien määrä	3	17	29	67	20	23

Kuva 4: Kuntiemme avainluvut

3. Kehittämistarpeet

Peräpohjolan SWOT-analyysiin on nostettu tämän strategian aluekuvauksen mukaiset toiminta-alueemme erityispiirteet, osallistavan valmistelun anti sekä Peräpohjolan Leaderin hallituksen ja henkilöstön yhteisten Strategia-aamujen tulokset. SWOT-analyysia on peilattu myös toiminta-alueiden kuntien strategioihin ja muihin toiminta-alueitamme ja Lappia koskeviin maaseudun ajankohtaisiin kehittämishjelmiin.

Kuva 5 Alueen SWOT-analyysi

4. Kehittämisen painopisteet

Osallistamisen, alueen kuvauksen ja SWOT:n perusteella Peräpohjolan Leader jatkaa matkaa seuraavalle ohjelmakaudelle yhteistyökumppaneidensa kanssa neljän kehittämissuunnan voimin. Kehittämisen tavoitteena on edistää mahdollisuuksia elää maaseudullamme hyvää elämää, osallistua, harrastaa ja nauttia kestävästi luonnosta. Alueellamme voi myös halutessaan toteuttaa itseään yrittäjänä vahvuksiensa kautta olemalla luova, rohkea ja kokeileva. Kehittämistoiminnan tulee olla kestävää, innovatiivista ja yhteistoiminnallista. Alueemme kylät tarvitsevat vahvoja yhteyksiä, vesihuollon, älykkäitä ratkaisuja, toimivat yhdistykset sekä aktiiviset asukkaat. Seuraavassa taulukossa on nähtävillä kehittämisen painopisteiden teemat, jonka jälkeen avaamme painopisteisiin liittyviä toimenpiteitä.

Kuva 6 Kehittämisen painopisteet

4.1 Katse tulevaisuuteen!

Katse tulevaisuuteen -painopisteessä luodaan edellytyksiä ja annetaan välineitä luovuuteen ja innovatiivisuuteen, kokeiluun ja uuteen.

Älykkäiden ratkaisujen kehittäminen.

Ohjelmakaudella pyritään vähentämään päästöjä ja lisäämään kestävää tuotantoa. Kehitetään eri-ikäisten ihmisten maaseutuasumista helpottavia toimintatapoja ja innovaatioita. Luodaan uusia mahdollisuuksia myös pienille yrityksille esimerkiksi digitaalisen automatisaation kautta.

Saavutettavuuden vahvistaminen.

Jatketaan digitalisaation kotiuttamista lisäämällä toimivia yhteyksiä ja vahvistamalla alueen asukkaiden ja toimijoiden digiosaamista. Erilaiset äly-hankkeet (esim. Älykkäät kylät) ovat yksi keino pyrkiä näihin tavoitteisiin.

Energiaomavaraisuus ja -tehokkuus vahvistuvat.

Kehitetään alueiden ja yritysten energiaomavaraisuutta ja energiatehokkuutta mm. lisäämällä tietoa uusiutuvan energian ratkaisuista.

Innostus kokeilla uutta.

Sparrataan toimijoita kehittämis- ja kokeilutoiminnassa yhteistyökumppaniverkostoa hyödyntäen. Tarjotaan tukea ja tietoa uusiin tulevaisuuden ratkaisuihin, kuten uudenlaisiin tuotantojärjestelmiin.

Määrälliset tavoitteet:

- Ympäristö ja ilmastotoimet 5 kpl
- Äly-hankkeet 5kpl
- Uusiutuvan energian hankkeet 3 kpl
- Uudet kokeilut 5 kpl

4.2 Yhteisöllinen kestävyys ja hyvinvointi

Yhteisöllisen kestävyden ja hyvinvoinnin painopisteessä tarjoamme apua jaksamiseen, virkistykseen ja yhteisöllisyyden kehittämiseen. Kannustamme toimijoita edistämään alueensa hiilineutraaliutta ja ehkäisemään osaltaan luontokatoa.

Alueen huoltovarmuus ja omavaraisuus vahvistuvat. Aikamme kriisien osoittamana monien eri toimijoiden tulee olla mukana varmistamassa maamme toimintakyky poikkeustilanteissa. Yhteistyöllä olemme myös paikallisesti vahvempia muutosten ja kriisien kohdatessa. Samalla nostamme osaltamme työllisyyden mahdollisuuksia sekä saamme aikaan kestävämpää aluetaloutta ja kulutusta. Monimuotoisuus niin toiminnassa kuin ympäristössä tarvitsevat omavaraisuuden ajatusta. Osaamisen ja tiedon lisääminen ovat etenkin tässä hetkessä tärkeitä turvaamaan niin alueemme kuin koko maan huoltovarmuus sekä omavaraisuus.

Kyläyhdistysten toiminnan jatkuvuuden turvaaminen. Lisäämällä toimintaa kylille, luodaan puitteet sille, että kylät ovat eläviä jatkossakin. Erilaiset harrastus- ja työmahdollisuudet varmistavat lapsiperheiden pysymisen kylillä ja innostavat muuttamaan maaseudulle. Tätä kautta voidaan saada lapsia ja nuoria kylien toimintaan.

Tuetaan kokeneita kylätoimijoita jaksamisessa ja etsitään keinoja hiljaisen tiedon levittämiseksi uusille kylätoimijoille. Näin turvataan aktiivisten yhdistysten tulevaisuus. Omien voimavarojen vähetessä

ikäntyvät asukkaat saavat turvaa ja heidän toimintakykynsä säilyy pidempään vireään kylätoiminnan ja palveluiden avulla.

Kylien toiminta lisää ihmisten hyvinvointia ja rikastuttaa alueen taloutta, kun ihmiset saavat valita asuinpaikkansa. Asukkaat, joilla on mahdollisuus harrastaa ja virkistäytyä omalla kylällä, voivat hyvin. Aktiivisissa kylissä yhteyksien toimivuudesta ja infrasta muutoinkin pidetään huolta.

Kulutustottumusten ohjaaminen kestävämpää suuntaan. Jatkuvan kuluttamisen malli yhteiskunnassamme on luonut tarpeen miettiä asioita kestävämmästä näkökulmasta. Ilmaston ja ympäristön tila vaatii kestävämmän kulutuksen mallia, tällaisen tiedon lisääminen on edelleen tarpeen. Lisäksi tarvitaan aina uusia näkökulmia ja muuttuvaan maailmaan soveltuvia ratkaisuja kestävämmän elämisen lisäämiseksi.

Kyläyhteisöjen ja alueen toimijoiden osaamisen sekä tiedon lisääminen ja vahvistaminen aineettomien ja aineellisten pääomien kasvattamiseksi on tulevaisuuskuvan kannalta tärkeää. Tällaisen ajattelun vahvistamisessa ja mukana olemisessa alueella on meillä eri toimijoilla roolimme.

Ympäristömyönteisyyden vahvistaminen. Nykyhetkessä tekemämme valinnat vaikuttavat meidän lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Jatkamme tulevaisuudessa jo nyt tekemiämme hyviä, ympäristön tilaa edistäviä toimia. Samalla kuitenkin voimme viedä ajatusta eteenpäin ja kehittää toimintaamme ympäristön ja ilmaston

hyväksi. Ympäristömyönteisyyden vahvistaminen voi luoda myös uusia yritys- ja yhteisötoiminnan muotoja ja lisätä uudenlaista aktiivisuutta alueella.

Määrälliset tavoitteet:

- Uusia palveluja 5 kpl
- Aktivointitilaisuuksiin / koulutuksiin osallistuneita 300 hlö
- Tiedonvälityshankkeet 1 kpl
- Kylille suunnatut suunnitelmat 10 kpl

4.3 Peräpohjalaisuus (kulttuuri ja paikallisuus)

Peräpohjalaisuuden painopisteessä pyritään lisäämään alueen kulttuurin erityispiirteiden tunnistamista ja tunnustamista.

Peräpohjalaisuuden tunnettuus lisääntyy. Peräpohjola on omaleimainen, matkailijoita houkutteleva osa Lappia, johon kuuluu metsäisten vaarojen lisäksi sekä merenrantaa että suuria jokia. Kulttuuri- ja perinnemaisemia hoidetaan ja ylläpidetään sekä perinteisten käsitöiden ja työtapojen osaamista vaalitaan ja jaetaan. Ruokakulttuuria vahvistetaan esimerkiksi lisäämällä tietämystä perinneruoista ja perinteisistä säilöntämenetelmistä.

Peräpohjalaisen identiteetin vahvistuminen ja vaaliminen. Peräpohjalaiselle elämäntavalle ominaiset kalastus, metsästys ja marjastus ja luonnossa liikkuminen tarjoavat asukkaille mahdollisuuksia virkistykseen, lähiruoan hyödyntämiseen ja omavaraisuuteen. Alueen kaikenikäiset asukkaat ovat ylpeitä kotiseudustaan. Nykyiset peräpohjalaiset luovat vanhan pohjalle myös uutta, omannäköistä

kulttuuriaan ja vievät eteenpäin Peräpohjolan tarinaa.

Alueen ruokatuotannon kehittäminen.

Alueen moninaisia luonnonantimia, kuten villikalaa ja marjoja, hyödynnetään kestävästi ja luonnon hyvinvointia vahvistaen. Tuemme peräpohjalaisiin olosuhteisiin sopivaa ruoantuotantoa ja ruokakokeiluja. Pyritään kehittämään lähiruoan jalostusta ja jakelukanavia.

Määrälliset tavoitteet:

- Kulttuuritoimet 4 kpl
- Lähiruokaan liittyvät hankkeet 4 kpl
- Perinne-elinkeinotoimet 2 kpl

Kuva: Kati Alanikka

4.4 Uudistuva yrittäjyys

Kestävä talousajattelu ja sen luomat mahdollisuudet ovat nousemassa perinteisen kasvutalousajattelun rinnalle. Uudistuva yrittäjyys pohjaa kestävään kuluttamiseen, kiertotalouteen ja palveluihin.

Alueelle syntyy uutta yritystoimintaa. Yrittäjyyttä suunnittelevia ja yritystoimintaa käynnistäviä yrittäjiä tuetaan ja autetaan eteenpäin. Yritystoiminnan muotoja haetaan uudeltaisesta suunnasta ja kestävyysajattelua halutaan laajentaa sekä kehittää. Kehitys kulkee kohti kestäviä ratkaisuja niin palveluissa kuin tuotteissa, mitä myös meidän alueella halutaan edistää.

Yritystoiminta laajenee ja monipuolistuu. Yritykset sopeutuvat yhteiskunnan muutoksiin ja löytävät niistä uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Paikallista osaamista hyödynnetään. Yritykset luovat uusia työllistymisen mahdollisuuksia alueen tuotannon ja palveluiden parissa, kotimaisia mahdollisuuksia korostaen. Näitä ovat esimerkiksi villan käytön mahdollisuuksien lisääminen, kestävä juurestuotanto automatisaation avulla sekä uudet ekologisesti ja sosiaalisesti kestävät matkailupalvelut. Tuotteiden elinakaariajattelu ja tuote palveluna -konsepti ovat uusia, kiertotalouden mukaisia tapoja luoda liiketoimintaa.

Yritystoiminnan mahdollisuuksia kehitetään yhteistyössä yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Verkostoissa uudistuva yrittäjyys vauhdittaa myös kehitystä alueellisesti. Yrityksissä pyritään huomioimaan liiketoiminnan ilmasto- ja

ympäristövaikutuksia. Näin yrittäjät ovat mukana säilyttämässä vakaata toimintaympäristöä.

Alueella toimivia kasvavia yrityksiä tarvitaan, jotta työpaikkoja voidaan luoda ja turvata. Kasvua haetaan alueellista yhteistoimintaa vahvistamalla.

Määrälliset tavoitteet:

- Tuettavien yritysten määrä 20 kpl,
- joista uusia yrityksiä 5 kpl
- Yritysryhmähankkeita 1 kpl
- Uusia palveluja 5 kpl

SIELLÄ SAANUT OLEN TUNTEA TALVEN
TUISKUTULEN SEKÄ KESÄN LÄMPÖISEN

5. Rahoitussuunnitelma

Peräpohjolan Leader ry tulee hakemaan ohjelmakaudelle 2023 – 2027 toiminta-alueensa kunnilta kuntarahaa saman vuosittaisen määrän kuin edelliselle ohjelmakaudelle sekä ohjelmakausien väliselle siirtymäkaudelle. Kuntarahan kokonaismäärä 20 % määrittelee haettavan EU:n ja valtion rahoituksen 80 %:n euromäärän.

Painopisteissä 1 - 3 voimme toteuttaa niin yleishyödyllisiä kuin yritysten hakemia hankkeita. Lapin ELY-keskuksen kanssa yhteisesti sovitusti Kemlin kaupunki

kokonaisuudessaan kuuluu seuraavalla ohjelmakaudella toiminta-alueeseemme. Kemlin sisemmällä ja uloimmalla kaupunkialueella tulee olemaan yhteistyösopimuksessa yhdessä sovittavia, CAP-rahoitukseen liittyviä rajoituksia. Kemlin kaupungin alueella ja muualla toiminta-alueellamme Peräpohjolan Leader pyrkii tarvittaessa vastaamaan kehittämistarpeisiin ja hyödyntämään myös EAKR- ja ESR-rakennerahastorahoitusta ja muita määräaikaista rahoitusmuotoja. Nämä lähinnä täydentäisivät strategian toteutusta eivätkä pystyisi korvaamaan haettua maaseuturahaston rahoitusta.

	EU (43%)	Valtio (37%)	Kunta (20%)	Julkinen rahoitus yht. (€ ja %)	Yksityinen rahoitus (tavoite 35%)	Kokonaisrahoitus yhteensä
Painopiste 1. Katse tulevaisuuteen!	361 845,00	311 355,00	168 300,00	841 500,00 30%	580 973,08	1 659 923,08
Painopiste 2. Yhteisöllinen kestävyys ja hyvinvointi	361 845,00	311 355,00	168 300,00	841 500,00 30%	580 973,08	1 659 923,08
Painopiste 3. Peräpohjalaisuus (kulttuuri ja paikallisuus)	120 615,00	103 785,00	56 100,00	280 500,00 10%	193 657,70	553 307,70
Painopiste 4. Uudistuva yrittäjyys	361 845,00	311 355,00	168 300,00	841 500,00 30%	580 973,08	1 659 923,08
Strategiaa toteuttavat toimet yht.	1 206 150,00	1 037 850,00	561 000,00	2 805 000,00 100%	1 936 576,94	5 533 076,94
Toimintaraha	375 820,00	323 380,00	174 800,00	874 000,00 23,8%		6 407 076,94 TR + rahoitus

Kuva 7 Rahoitustaulukko

Yleishyödylliset hankkeet 60 % ;yrityshankkeet 40 %

6. Toimeenpanon kuvaus

Edistämme strategian täytäntöönpanoa aktivoinnilla, viestinnällä, yhteistyöllä ja verkostoitumisella, jotka kaikki kietoutuvat toteutuksessa toisiinsa. Toimimme arvojemme mukaan ihmisläheisesti kaikissa toimeenpanon vaiheissa, ovat kohtaamiset sitten paikan päällä kylillä ja mahdollisesti rahoitettavissa yrityskohteissa tai puhelimesta ja etäyhteyksin.

6.1 Aktivointi

Tiedotamme toiminnastamme erilaisissa sosiaalisen median kanavissa. Lisäksi meidät voi kohdata tilaisuuksissa sekä kutsua kylään. Uusien hakijoiden kohdalla yhteistyötä tehdään oppilaitosten kanssa sekä viestimällä toiminnastamme ja käytettävissä olevista mahdollisuuksista.

Aktivointia toteutamme tiedottamalla potentiaalisia hakijoita etukäteen. Seuraamme hankkeiden toteutumista koko niiden elinkaaren ajan. Tarvittaessa reagoimme aktivoimalla hankkeiden toteuttajia ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Yritysten aktivoinnissa teemme työtä itsenäisesti, mutta myös yhdessä kuntien elinkeinokoordinaattorien ja muiden elinkeinoelämän toimijoiden kanssa.

Kyliä toimijoiden aktivoiminen sekä ohjeistaminen toiminnan kehittämiseksi. Aktivointia tehdään kaikille ikäryhmille, jotta kylien toiminta olisi mahdollisimman monipuolista. Toiminnalla tietoa ja tukea kyliin ja niiden toimijoille.

Peräpohjolan Leader jatkaa oman toimintansa kehittämistä myös tulevalle ohjelmakaudella. Tavoitteeksi asetamme oman aktivointitehtävän, jossa osallistamme, kuuntelemme ja sparraamme toimijoita strategian laatimisen aikana ja strategioiden laatimisten välillä.

6.2 Viestintä

Peräpohjolan Leaderin viestintä on suunnitelmallista ja kohdennettua. Viestinnän tavoitteena on aktivoida potentiaalisia hanketoimijoita ja lisätä tunnettuutta alueen kehittäjänä ja tiedonvälittäjänä. Info- ja muiden aktivointitilaisuuksien sekä henkilökohtaisten yhteydenottojen lisäksi viestimme ulospäin pääasiassa sosiaalisessa mediassa. Käytetyimmät kanavat ovat Facebook ja Instagram, ja niiden lisäksi kokeilemme rohkeasti uusia viestintäkanavia ja sosiaalisen median sovelluksia. Käytössämme on jäsenkirje sekä tiedotteet medialle. Lisäksi meillä on ajantasaiset verkkosivut, jotka päivitetään uudelle ohjelmakaudelle. Näiden kautta laajennetaan viestintää tavoittamaan eri ikäryhmiä.

Kuva 8 Ideasta hankkeeksi - kaavio

Sisäisessä viestinnässä tärkeää on tiedon reaaliaikainen jakaminen henkilöstön kesken sekä hallitukselle myös kokousten välillä. Tämän varmistamiseksi etätyöaikana henkilöstö pitää säännöllisesti yhteisiä etäkokouksia, joissa tietoa vaihdetaan luontevasti. Lisäksi päivittäinen viestintä tapahtuu puhelimitse tai pikaviestimien avulla. Viestinnässä tulemme hyödyntämään myös uutta ely-keskuksen alueviestijää sekä Leader Lappi -yhteistyötämme.

6.3 Yhteistyö ja verkostoituminen

Peräpohjolan Leader ry:llä on jatkossakin verkostoyhteistyötä kaikkien sidosryhmiensä kanssa. Peräpohjolan Leader ry:n tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi kuntien elinkeinokoordinaattorit. Yhteistyö ja yhteydenpito on tiivistä Lapin ely-keskuksen lisäksi myös Leader Lappi -verkoston kanssa, joka koostuu Lapin viidestä Leader-ryhmästä.

Leader Lappi jatkaa hyvää keskinäistä yhteistyötä. Tällä ohjelmakaudella tulemme tekemään hanke yhteistyötä ainakin kansainvälisen Älykkäät kylät -teeman puitteissa. Haemme esimerkkejä älykkäistä kylistä muualta Euroopasta ja vaihdamme tietoa siitä, mitä älykkyys voi kylille tarkoittaa. Tietoa tuodaan Lapin maaseudulle, jotta Lapissa voidaan kehittää toimintaa entistä älykkäämmäksi. Samalla lappilaisten kylien toimintamalleja voidaan esitellä kansainvälisille kumppaneillemme. Kansainvälisessä toiminnassa voimme samalla hyödyntää tehokkaasti koko kansainvälistä Leader-verkostoamme. Peräpohjolan Leader pyrkii käynnistämään ohjelmakaudella myös kahdenvälisen yhteistyön ulkomaisen Leader-ryhmän kanssa.

Lappi on laaja ja harvaanasuttu maakunta, mutta me Lapin maaseudun kehittäjät tunnemme toisemme ja teemme yhteistyötä suoraan kahdenvälisesti sekä Arktisen älykkään maaseutuverkoston eli Maaseutuklusterin kautta. On myös hyvä saada ulkopuolista näkemystä ja sen vuoksi jatkamme vertaisaudiointia maakunnan ulkopuolisen Leader-ryhmän kanssa. Valtakunnallinen Maaseutuverkosto on puolestaan kahdensuuntainen kanava alueiden ja valtakunnallisten toimijoiden välillä. Alueen monipuoliset oppilaitokset tarjoavat mahdollisuuksia yhteiseen kehittämistyöhön. Esimerkiksi alueen ammattioppilaitokset, ammattikorkeakoulu sekä yliopisto ovat merkittäviä yhteistyökumppaneita osaamisen ja oppimisen parissa.

Sisäinen toiminta on tiedon jakamista sekä yhteistyötä työntekijöiden sekä hallituksen jäsenten välillä, samalla saadaan toiminta-alueen asukkaiden ääni kuuluviin. Tällä toiminnalla varmistetaan toiminnan kehittyminen sekä luodaan verkostoja tiedon keräämiseksi ja jakamiseksi.

6.4 Hallinto

Peräpohjolan Leaderin hallitus koostuu yhdeksästä varsinaisesta jäsenestä ja heidän yhdeksästä henkilökohtaisesta, samasta kunnasta tulevasta varajäsenestä. Toiminta-alueemme kuuden kunnan alueelta tulevat hallitus jäsenet jakavat hallituspaikat tasapuolisesti kuntien väestömäärän suhteessa.

Hallituksen kokoonpano noudattaa myös kolmikantaa, joten kolmasosa hallituksen jäsenistä edustaa alueen maaseudun asukkaita, toinen kolmannes paikallisia

yhteisöjä ja loput paikallista julkista hallintoa. Kolmikannalla varmistetaan toiminnan avoimuus ja tasapuolisuus päätöksenteossa sekä uusien henkilöiden saaminen mukaan toimintaan. Hallitus vastaa yhdistyksen strategisesta johtamisesta sekä kehittämisstrategian toteutumisesta ja seurannasta. Hallitus valitsee rahoitettavat hankkeet, vastaa yhdistyksen taloudesta ja toimii työntekijöiden työnantajana.

Toiminnanjohtaja vastaa yhdistyksen operatiivisesta johtamisesta, kehittämisestä ja hallinnosta. Toiminnanjohtajan tehtäviin kuuluvat siten henkilöstö- ja taloushallinto, aluekehitystyö, sidosryhmäyhteistyö, hankeaktivointi, hankevalmistelu ja hankeneuvonta sekä raportointi. Toiminnanjohtaja vastaa yhdistyksen kehittämisstrategian toteuttamisesta, viestinnästä ja omien hankkeiden johtamisesta. Toiminnanjohtaja on yhdistyksen muiden työntekijöiden esihenkilö.

Toiminnanjohtajan työparina yhdistyksessä toimii hankeneuvoja. Hankeneuvoja vastaa taloushallinnosta, rahoituskehityksen seurannasta ja asiakasneuvonnasta sekä osallistuu kehittämisstrategian toteuttamiseen, hankevalmisteluun ja aktivointityöhön. Yhdistyksen hallinto ja hallitustyöhön liittyvät kulut sekä yhdistyksen aktivointityö katetaan toimintarahalla. Koko toiminta-alueella koskevan, strategian mukaisen kehittämistarpeen rahoittamistarpeen noustessa, henkilöstön tiimiin rekrytoidaan oman tuotannon hankkeen vetäjä. Oman tuotannon hankkeissa ei tehdä toimintarahalla tehtäviä asioita.

Yhdistyksen kirjanpidon hoitaa Aallon Oulu Oy.

Kuva 9: Toimistomme sijaitsee Tervolan Louella. Lappian maaseutuyrittäjyyden osaamiskeskuksen yhteydessä, keskellä kaunista maaseutua.

7. Seuranta ja arviointi

Peräpohjolan Leaderin henkilöstö ja hallitus seuraa ja arvioi strategian toteutumista jokaisessa hallituksen kokouksessa sekä kokouksen jälkeen samalla kun käsitellyt hankkeet kirjataan Peräpohjolan Leaderin omaan sidontaseurantaan. Mikäli painopisteet eivät toteudu prosentuaalisesti eivätkä alueellisesti tasaisesti, henkilöstö reagoi ja strategian toteutumista ohjataan jalkautumalla tehostetummin aktivoimaan toimijoita. Kerätty seurantatieto koostetaan maa- ja metsätalousministeriölle lähetettäviin vuosikertomuksiin sekä yhdistyksen syyskokoukselle annettaviin toimintakertomuksiin, jotka hallituksemme käsittelee.

Jatkamme käytäntöä, jossa puolivuositain pidämme hallituksen kanssa Strategiapäivän. Jatkamme myös hyväksi todettua käytäntöämme jatkuvasti kehittää ja parantaa toimintaamme hallituksen kokouksissa pitkin vuotta. Hallituksen kokouksissa keskustellut ja

päätetyt oman toiminnan kehittämistoimenpiteet viedään toteutukseen henkilöstön viikottaisten tiimipalavereiden kautta. Kuntien johdon kanssa tapaamme strategian ja palautekeskustelun merkeissä vuosittain.

Teemme tarvittaessa asiakaskyselyitä laadun varmistamiseksi työssämme. Toiminnan arviointia suoritamme myös tarvittaessa, hyödyntäen ostopalveluita. Strategian toteutuksen seuranta ja arviointia tehostetaan edelleen ohjausryhmätyöskentelyn kautta, mutta myös jatkamalla tapaamme pitää yhteyttä yrityshankkeita toteuttaviin hankkeen koko elinkaaren ajan.

**SINNE VIELÄ TAHDON MENNÄ, SIELLÄ ON
KAIKKI ENNALLAAN...**

Vaikka maailmaa muuttuu ja menemme eteenpäin, niin meidän arvomme ja luonto ovat ennallaan, niitä pyrimme vaalimaan ja varjelemaan.

Kuva: Sanna-Mari Suopajärvi